

KAROL WILCZYŃSKI

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

**SPRAWOZDANIE Z MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI
NAUKOWEJ „MIGRACJE W ŚREDNIOWIECZU W EUROPIE
ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ I POZA NIĄ” ZORGANIZOWANEJ
PRZEZ INSTYTUT HISTORII UNIWERSYTETU KARDYNAŁA
STEFANA WYSZYŃSKIEGO 27 LISTOPADA 2024 R.**

27 listopada 2024 r. odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Migracje w średniowieczu w Europie Środkowo-Wschodniej i poza nią” = „Medieval migrations in East-Central Europe and beyond”. Organizatorem wydarzenia był Instytut Historii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Głównym założeniem konferencji miała stać się debata na temat migracji w wiekach średnich jako odpowiedź na współczesne problemy związane z przemieszczaniem się ludzi na świecie. Wśród poruszanych wątków przewijały się te dotyczące podróży pojedynczych osób, jak i całych ludów czy narodów. Prelegentami podczas spotkania byli wybitni badacze z Europy Środkowo-Wschodniej, zwłaszcza z ośrodków naukowych z Warszawy, Wrocławia, Poznania, Ciechanowa, Koszyc i Zagrzebia.

Konferencję punktualnie o godz. 8:50 otworzyła prof. dr hab. Jolanta M. Marszałska w imieniu Księdza Dziekana prof. dra hab. Waldemara Graczyka. Prof. Marszałska nakreśliła główne założenia konferencji, zwracając uwagę na problemy ruchów migracyjnych w średniowieczu. Następnie przedstawiła program obrad. Po przemówieniu Pani Profesor głos zabrał dr Bartłomiej Dźwigała, który zwrócił się do zagranicznych gości, streszczając wypowiedź przedmówcy.

Konferencja składała się z 14 referatów, które zostały podzielone na cztery panele. Tematem pierwszego z nich, któremu przewodniczył prof. dr hab. Stanisław Rosik (Uniwersytet Wrocławski), były *Migracje mnichów i uczonych*. Jako pierwszy głos w dyskusji zabrał dr hab. Krzysztof Skwierczyński (Uniwersytet Warszawski). Podzielił się on z zebranymi swoimi przemyśleniami na temat możliwości przemieszczania się XI-wiecznych mnichów i eremitów. W swojej wypowiedzi posiłkował się między innymi żywotem św. Romualda z Camaldoli autorstwa św. Piotra Damianiego, jednocześnie odtwarzając jego wędrowkę oraz opisując towarzyszące mu emocje i wrażenia z podróży. Kolejny referat został wygłoszony przez prof. dr hab. Jolantę M. Marszałską (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie). Prelegentka przedstawiła migrujący świat cystersów w XII i XIII w. Na początku swojej wypowiedzi postawiła pytanie, czy reformatorska postawa grupy benedyktynów z Mole-sme była podyktowana misją odnowy religijnej czy dobrze obliczonym pragmatyzmem. Aby odpowiedzieć na to pytanie, należało przedstawić model sieci powstających zakonów

wraz z zasadami duchowości cysterskiej, co skutecznie udało się osiągnąć. Następnie głos w dyskusji zabrał dr hab. Wojciech Mrozowicz (Uniwersytet Wrocławski), który skupił się na grupach walońskich na Śląsku. Podczas swojego referatu po krótkiej charakterystyce Walonów i ich przybyciu na ziemię polskie przedstawił odkrycie w postaci kodeksu wrocławskiego (obecnie zwanego berlińskim), a także jego wędrowki od czasów średniowiecza. Panel zamknął dr Peter Fedorčák (Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach) wystąpieniem na temat podróży akademickich wybitnego angielskiego humanisty, Leonarda Coxa (1495-1549), szczególnie w Europie Środkowo-Wschodniej.

Po przerwie na kawę rozpoczął się drugi panel konferencji pt. *Migracje a etnogeneza i świadomość narodowa*. Obradami kierował dr hab. Wojciech Mrozowicz. Pierwszym prelegentem był dr Adrien Queret-Podesta (Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk), który wygłosił referat na temat przekazu o migracji Węgrów do Kotliny Karpackiej w Kronice Reginona z Prüm. Podczas swojego wystąpienia badacz zwrócił uwagę m.in. na wygląd migrujących, a także otaczającą ich przestrzeń geograficzną. Następnie głos zabrał prof. dr hab. Stanisław Rosik. Jego wystąpienie opierało się na próbach określenia słusznej teorii etnogenezy Słowian w kontekście przenoszenia wierzeń słowiańskich we wczesnym średniowieczu. Zwieńczeniem referatu prof. Rosika stało się zwrócenie uwagi na współczesne problemy związane z początkami tworzenia się religii, a także rozumienia słowa „ethnos”. Ostatnim wystąpieniem w tej części obrad był referat dra Kresimira Regana (Sveučilište u Zagrebu, Leksikografski zavod Miroslav Krleža), który omówił proces migracji szlachty z Chorwacji do Sławonii podczas wojen przeciwko Osmanom w XVI w. Autor wypowiedzi starał się rozwiązać problem, na ile wędrowki Chorwatów doprowadziły do integracji historycznego terytorium państwa chorwackiego.

Po przerwie obiadowej wznowiono obrady pod ponownym przewodnictwem prof. Rosika. Trzeci panel konferencji został poświęcony tematowi *Migracje a regiony*. Debata została otwarta przez ks. prof. dra hab. Waldemara Graczyka (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie), który swoje wystąpienie poświęcił urzędnikom bełskim z 1. poł. XV w. wywodzącym się z Mazowsza. Referat prelegenta w głównej mierze opierał się na próbie spisu Mazowszan wykonujących pracę na rzecz książąt mazowieckich w księstwie bełskim wraz z krótką charakterystyką ich kariery urzędniczej. Kolejnym interesującym wystąpieniem była próba szkicu wpływów życia miasta Krakowa na funkcjonowanie węgierskiego miasta Koszyce w późnym średniowieczu. Autor referatu, dr Drahoslav Magdosko (Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach), porównywał takie aspekty funkcjonowania tych miejscowości, jak układ przestrzenny, instytucje publiczne, a także społeczeństwo i kultura. Po wykładzie dra Magdosko głos w dyskusji zabrał prof. Hrvoje Kekez (Hrvatsko Katoličko Sveučilište), poruszając wątek doświadczeń podczas podróży chorwackich migrantów uciekających przed Turkami Osmańskimi w poł. XVI-stulecia. Panel zamknięto wystąpieniem dra hab. Leszka Zygnera (Państwowa Uczelnia Zawodowa im. Ignacego Mościckiego w Ciechanowie), który omówił problem wędrujących duchownych w późnośredniowiecznej diecezji płockiej. Prelegent odwoływał się zarówno do statutów wydawanych przez arcybiskupa gnieźnieńskiego, jak i przez lokalnych biskupów. Następnie wskazał na egzekwowanie tych praw w życiu biskupstwa płockiego.

Ostatni panel konferencji pt. *Varia*, który poprowadził prof. Kekez, był zróżnicowany pod względem wystąpień. Najpierw głos w dyskusji zabrała dr Mária Fedorčáková (Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach), podejmując w swoim referacie problem oddziaływania

transgranicznych migracji na funkcjonowanie miasta Bardejov w okresie późnego średniowiecza. Następnie dr Bartłomiej Dźwigała (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) omówił sposób postrzegania zjawiska migracji i powstania państw krzyżowych na Bliskim Wschodzie w XII w. w świetle zapisów kronikarskich Fulka z Chartres. Ostatnim wystąpieniem na konferencji był referat dr Anny Głusiuk (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) na temat migrujących kobiet w średniowiecznej Europie. W swoim wystąpieniu prelegentka skupiła się głównie na życiorysach poszczególnych postaci, akcentując zmiany miejsc pobytu ze względu na ich życiowe doświadczenia.

Oddzielnie, w każdym panelu po wszystkich wystąpieniach miały miejsce bardzo interesujące, a nawet niekiedy burzliwe dyskusje nad referatami, w których uczestniczyli zebrani na auli profesorowie i studenci. Dodatkowe pytania do prelegentów, jak i późniejsze wyjaśnienia konkretnych wątków stanowiły niezwykle ważny walor tej konferencji.

Konferencję zamknęła prof. dr hab. Jolanta M. Marszalska o godz. 17, przedstawiając krótkie wnioski dotyczące wydarzenia. Mediewistka podkreśliła szczególnie fakt wielopłaszczyznowości procesu migracji. Kończąc swoją przemowę prof. Marszalska, zwróciła się z prośbą do wszystkich prelegentów, zarówno z Polski, jak i zagranicy, o przygotowanie tekstów celem ich publikacji, a także podziękowała za obecność. Krótkie słowo do zebranych skierował również Ksiądz Dziekan, prof. dr hab. Waldemar Graczyk, dziękując prelegentom reprezentującym różne ośrodki badawcze od Zagrzebia przez Koszyce, Wrocław, Poznań aż po Warszawę. Jednocześnie Ksiądz Dziekan docenił wkład różnych instytucji, m.in. Koła Naukowego Studentów i Doktorantów Historii UKSW, w przygotowanie i moderowanie obrad. Słowa swoich przedmówców przełożył na jęz. angielski dr Bartłomiej Dźwigała.

Podsumowując, należy stwierdzić, że konferencja naukowa o charakterze międzynarodowym ukazała migrację jako wielowektorowy i ponadczasowy proces, będący jednym z głównych problemów ludzkości. Prelegenci wielokrotnie podkreślali wpływ tego zjawiska na niemalże każdą sferę życia codziennego ludzi. Można zatem stwierdzić, iż migracja stanowiła nieodłączny element ludzkiej egzystencji. Wnioski badawcze wysnute podczas konferencji na pewno posłużą badaczom dziejów do jeszcze głębszej refleksji nad podjętym zagadnieniem.